

Preek over Genesis 41,1-45: De Heer regeert. Zijn Koninkrijk staat vast.

Voorzang: Gezang 483, 1 en 2

Votum en Groet

Zingen: Gezang 483, 4

Leefregels

Zingen: Psalm 119, 5 en 6

Gebed om het licht van de Geest

Zingen: Kinderlied 82 (Wij willen samen vieren...)

Schriftlezing: Genesis 41,1-45 en Lucas 11,9-13

Zingen: Psalm 105, 6 en 7

Verkondiging

Zingen: Gezang 435, 1. 3 en 5

Dankzegging en voorbeden

Collecte

Zingen: Opwekking 346, 1. 2 en 5

Zegen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

Aanstaande dinsdag is het weer Prinsjesdag.

De Koningin zal in de Troonrede de nieuwe plannen van het kabinet bekend maken.

Voorzover die plannen al niet bekend zijn, tenminste.

Want veel heeft al in de kranten gestaan en is al in de media besproken.

Maar goed, misschien horen we toch nog wat nieuws.

En daarna komt minister Zalm in de Tweede Kamer met de miljoenennota.

Ook al gelekt naar de media.

Ooit hief Zalm het koffertje triomfantelijk boven zijn hoofd.

Zo goed ging het volgens hem met onze staatsfinanciën.

Die gulle lach is nu niet zo van hem te verwachten.

Maar als je de mensen van de regering geloven mag, komt er weer wat rek in de zaak.

Na het zuur van de eerste kabinetsperiode moet nu het zoet komen.

Hoewel, het geloof daarin blijkt nog niet zo groot te zijn.

Er is nog geen sprake van consumentenvertrouwen, zoals dat heet.

U zit nog teveel vast aan uw spaarcenten.

U besteedt te weinig om onze economie een gezonde injectie te geven.

Ja, vertrouwen – dat is een belangrijk begrip in het menselijk verkeer.

Vertrouwen hebben in mensen, die aan het roer staan.

Vertrouwen hebben in de toekomst.

Maar de vraag is: waar is zulk vertrouwen op gebaseerd?

Of ook: wat is ons vertrouwen werkelijk waard?

Op wat en op wie kunnen we met recht ons vertrouwen stellen?

Wie doet de toekomst voor ons open?

Zijn dat onze politieke leiders?

Zijn dat de mensen van de wetenschap –

de economen of de rekenmeesters van het Centraal Planbureau?

Of de analytici, die in beeld kunnen brengen wat onze (on)mogelijkheden zijn?

Laten we eens luisteren naar het verhaal van Jozef.

Het verhaal van onze tekst lijkt wel een sprookje?

Gedetineerde raakt op de troon van supermacht.

Je ziet de headlines van de kranten al voor je.

Een sensationele carrière van een bedoeïnenjongen uit de rimboe.

Maar onder de oppervlakte van dit verhaal gaat veel meer schuil.

Het gaat hier om diepe levensvragen.

Van wie verwachten wij in onze gecompliceerde samenleving de wijsheid?

Door wie laten wij ons leiden?

Heel het paleis van de Farao is in rep en roer.
De Farao heeft gedroomd.
Maar hij weet er geen raad mee.
In die tijd wordt de Farao beschouwd als een god.
Als een godenzoon staat hij garant voor de goede orde.
Hij is verantwoordelijk voor de juiste loop van de dingen in zijn rijk.
En als de Farao droomt, de politieke leider van dat machtige wereldrijk, dan heeft dat ongetwijfeld te maken met staatszaken.
In dit bijzondere geval met de veeteelt en de akkerbouw.
Twee uiterst belangrijke bronnen van bestaan in Egypte.

De Farao droomt immers van koeien en korenaren.
De koe is symbool van vruchtbaarheid.
De korenaren zijn dat ook.
En zeker de Nijl is zo'n symbool.
Die rivier was de trots van Egypte.
Een garantie voor welvaart.
Of het nu regent of niet, deze rivier had altijd water.
Als overal in het Oosten sprake was van droogte en hongersnood, dan was Egypte het toevluchtsoord dat redding bood.
Ook Abraham was ooit naar Egypte getrokken om daar voedsel te halen.

De Nijl is voor de Egyptenaars daarom ook een god geworden.
De god van de vruchtbaarheid.
Het moet voor de Farao een lust voor het oog zijn geweest om uit de goddelijke rivier zeven koeien te zien opduiken.

Maar wat een nachtmerrie!
De zeven vette koeien worden verslonden door zeven magere.
En die droom herhaalt zich met die zeven korenaren.
De welvaart wordt zomaar verslonden.
Van de rijkdom van de zeven vette koeien en de zeven volle aren blijft niets over.

Deze droom brengt de Farao totaal uit zijn evenwicht.
Dus wint hij advies in bij de wijze mannen van zijn rijk.
De mannen van wetenschap – de geleerden.

Nu was in het Egypte van die tijd de uitleg van dromen een speciale wetenschap.
Daar had je in Egypte een aparte faculteit voor.
En de beste studenten kregen een plek aan het koninklijk hof als adviseurs.
Maar niemand is in staat de Farao een bevredigende uitleg te geven.
Wat een impasse.
De Farao weet dat hij zijn dromen niet zomaar kan negeren.
Hij weet dat ze hem iets belangrijks te zeggen hebben.
Maar hij komt er niet achter wat het is.
Zijn topadviseurs staan stuk voor stuk met de mond vol tanden.

Daarin zie ik een treffende parallel met onze tijd.
Net als Farao kijken we voor oplossingen voor onze wereldproblemen naar de wijzen van deze tijd.
Maar óf zij weten de antwoorden niet.
Óf hun oplossingen worden doorkruist door onvoorspelbare gebeurtenissen.
Altijd zijn er weer factoren en ontwikkelingen die niet te voorzien zijn.
Ik hoef alleen maar de datum van 11 september 2001 te noemen.
En de terreurdreiging die sindsdien ons leven beheerst.
Of zo'n ramp als de orkaan Katrina in de Golf van Mexico.
De ergste gevolgen zijn natuurlijk voor de mensen die daar wonen.
Maar zelfs wij merkten het meteen toen we benzine tankten.

Regeren is vooruitzien, zegt het spreekwoord.
Maar wie kan echt vooruitzien?
Hoeveel gebeurtenissen en ontwikkelingen zijn gewoon niet te voorzien?
De geschiedenis loopt voortdurend anders dan deskundigen voorspellen.
Economen, futurologen, planologen – ze lopen telkens tegen hun grenzen aan.
Dat is wat de Farao ervaart.

Maar dan is daar plotseling de opperschenker, die zich iets herinnert.
Een zwarte periode uit zijn leven, die hij verdrongen heeft.
De tijd die hij in de gevangenis doorbracht wilde snel vergeten.
En zo vergat hij ook die jonge man, die in die duistere tijd een licht voor hem was.
Jozef, de slaaf van Potifar.
Die door een gerechtelijke dwaling al jaren onschuldig in de gevangenis zat.
Ja, dat kwam toen ook voor.
Zodra de schenker de Farao weer wijn mocht schenken, schonk hij geen aandacht meer aan Jozef.

Maar nu begint zijn geweten te knagen.
En hij zegt tegen Farao: *Ik heb in de gevangenis iemand ontmoet die enorm goed is in dromen uitleggen.*
En zo komt Jozef bij de Farao.
Nou, de nood van Farao moet wel erg groot geweest zijn, dat hij raad vraagt bij een gedetineerde!

En Jozef geeft zonder omwegen en zonder mitsen en maren een duidelijk antwoord.
Hij maakt Gods plan bekend.
Hij voorzegt zeven jaren van grote overvloed.
Maar daarna zeven jaren van enorme schaarste.
Dat is wat God gaat doen.
Wat GóD gaat doen!

Daar mogen we wel even bij stil staan.
Veel mensen hebben er moeite mee als gezegd wordt dat God daar de hand in heeft.
Zeker als het om rampen gaat – hongersnood, orkanen, aardbevingen, een tsunami.
Mag je dat aan God toeschrijven?
Wat is dat dan voor een God die zulke dingen doet?
Ook christenen hebben het er ontzettend moeilijk mee om dat te zeggen.

En ik begrijp dat heel goed.
Ik merk dat ik zelf ook aarzel als ik daarover nadenk.
Kun je dat zomaar zeggen, dat God de hand heeft in de ramp die New Orleans trof?
Of in de tsunami die zo huis gehouden heeft in Thailand en Atjeh?
Of in de hongersnood in grote delen van Afrika?
Doen we God daarmee geen onrecht?

Maar wat mij vaak is opgevallen als slachtoffers van zo'n ramp worden geïnterviewd, dat ze zelf niet aarzelen de naam van God daarbij te noemen.
En niet opstandig, met gebalde vuisten.
Maar in overgave aan zijn bestuur.

Het is opvallend dat Jozef dat ook doet.
Voorspoed en tegenslag komen uit de hand van God.
De zeven vette jaren en de zeven magere jaren komen van God.
Het is God die deze wereld regeert.
Alle zegen komt van Hem.
Maar Hij kan ook rukken aan onze zekerheden.
Onze wereld op haar fundamenteën laten schudden.
Om ons tot het besef te roepen dat Hij het is die de leiding heeft en houdt.
Dan blaast Hij in al onze zekerheden.
En slaat ons uit handen waar we op vertrouwden.
Om ons wakker te roepen.
Om ons duidelijk te maken dat God regeert – en niet wij.

Jozef wijst er bij herhaling op dat God iets gaat doen.
God is het die de geschiedenis maakt.
Hij scheidt de toekomst.
En niet in grillige willekeur, maar volgens een wijs plan.

Die wijsheid geeft God ook aan Jozef.
Als Jozef inzicht krijgt in de betekenis van Farao's dromen wordt hij meteen praktisch.
En hij blijkt een scherp inzicht te hebben op het menselijk gedrag.
Hij onderkent dat de mens de neiging heeft om in tijden van welvaart zijn behoeften en eisen steeds meer omhoog te schroeven.
Om te gaan potverteren.
Met als gevolg dat men in slechtere jaren niet tijdig genoeg gas terug kan nemen.
En dan komt men hopeloos tekort.
Nou, dat is ook een heel actuele wijsheid.
Hoeveel kabinetten zijn niet te nonchalant omgegaan met de staatsfinanciën in economisch goede tijden.
Het is nu eenmaal leuker populaire maatregelen te nemen dan impopulaire.
Maar dat moet in de magere jaren worden bezuurd.
Daarom adviseert Jozef met gezond verstand om in de vette jaren het bestedingspatroon af te stemmen op de jaren van malaise en te sparen voor de toekomst.

Jozef ziet vooruit.
En regeren is vooruitzien.
De Farao voelt feilloos aan dat hier een geboren bestuurder voor hem staat.
En zonder aarzelen benoemt hij hem tot onderkoning van zijn machtige rijk.
Hij passeert al zijn geleerden voor deze nuchtere realist.

Farao ontdekt in Jozef de Geest van God (vs. 38).
Dat is voor hem de verklaring voor het gezag waarmee Jozef spreekt.
En dat is een andere belangrijke les die we uit deze geschiedenis kunnen leren.
Farao – heiden als hij is – beseft dat wijsheid en politiek inzicht zijn terug te voeren op de Geest van God.
We doen er verkeerd aan als we het werken van Gods Geest beperken tot het werk van bekering en wedergeboorte in het persoonlijk leven van gelovigen.
Nee, de Heilige Geest is ook de gever van politieke en economische wijsheid.
Daarvan is Hij de enige bron en de enige norm.
De gave van Gods Geest is een onmisbare voorwaarde voor een wijs politicus.
En ook voor een bekwame wetenschapper.

Welke les kunnen we uit deze geschiedenis trekken?
Oppervlakkig gezien dat je in tijden van welvaart moet sparen voor slechtere tijden.
Dat je altijd moet zorgen voor een appeltje voor de dorst.
Wie wat bewaart die heeft wat.
Een niet onbekende burgermanswijsheid.
Maar kunnen we uit de Bijbel niet meer leren?

Nou is het wel zo dat deze burgermanswijsheid al te vaak verwaarloosd wordt.
De welvaart kan mensen zo in de roes brengen, dat men daar het volle pond van wil.
Dan weten we niet meer van ophouden.
En we willen niet meer met minder genoegen nemen.
Als het slechter gaat moet de staat bijspringen.
Tegenover zo'n mentaliteit kan de genoemde burgermanswijsheid gunstig afsteken.

Maar toch heeft deze geschiedenis een zin die hier bovenuit gaat.
Dat is dat niet door politiek en niet door de wetenschap de toekomst zeker is.
En ook niet door burgermanswijsheid en het gezonde boerenverstand.
De toekomst ligt alleen in de sterke hand van God.
De mens wikt, maar God beschikt.
Dat is een wijsheid die lijnrecht indruist tegen het ideaal van de westerse mens.
Zichzelf de wetten stellen en zelf het leven beheersen en naar zijn hand zetten.

Maar dat is ons niet gegeven.
De dromen van de westerse mens voorspellen steeds meer onheil.
Maar onze mogelijkheden blijken steeds vaker onmogelijkheden.

Hoe staan wij in deze wereld als gelovige kinderen van God?
Waarin onderscheiden wij ons?
Zal dat niet zijn door ons gebed?
Een gebed, gedragen door de belijdenis, dat wij het alleen van God verwachten?

Laten we bidden om wijsheid.
Wijsheid voor ons zelf.
Maar ook wijsheid voor onze bestuurders.
En wijsheid is rekening houden met Gods werk en Gods plan in deze wereld.
Laten we bidden dat ook onze ministers dat doen.

Van de week hoorde ik in Nova een gesprek met minister Donner.
Hij werd scherp ondervraagd over de geruchtmakende moord op Nienke Kleijs.
En over alle fouten die gemaakt zijn waardoor iemand onschuldig veroordeeld is.
Hoe het toch mogelijk is dat ons rechtssysteem zo heeft gefaald.
Donner zei toen iets als dat we voor een volmaakt rechtssysteem zullen moeten wachten tot het Koninkrijk der hemelen.
Daar werd door Jeroen Pauw en Ferry Mingelen wat sarcastisch over gedaan.
Maar het was in wezen een heel diepe uitspraak van onze minister van justitie.
Daaruit klinkt het besef door, dat het ons niet gegeven is foutloos te opereren.
Dat we daarvoor bij God zelf moeten zijn.

Laten we bidden om de doorwerking van dit besef.
Dat de grote vraagstukken van welvaart en economie,
van de verhouding van arm en rijk,
van de eerlijke verdeling van wat God ons op deze aarde heeft toevertrouwd,
van bescherming van het milieu en bestrijding van het terrorisme,
onder beslag worden gesteld van Gods wereldwijde plan.
Dat alleen levert welzijn op.

Laten we dat onze regering toebidden.
In besef dat het zonder Gods leiding niet goed kan komen.
Zo bidden we om wijsheid bij al die beslissingen die voor het welzijn van land en volk genomen moeten worden.

Dat stelt ons zelf wel voor de vraag of we dat nu ook zelf echt geloven.
Geloven we echt in Gods plan met onze wereld?
Geloven we echt in zijn macht en in zijn koningschap?
Geloven we echt dat Hij ons feilloos leidt naar een zekere toekomst?
En dat Hij zijn Geest geeft aan allen die tot Hem bidden?
En geloven we ook dat Hij op ons gebed wil ingrijpen in de geschiedenis?

Dat is het enige wat ons werkelijk rust kan geven in roerige tijden.
En dit mogen we voorhouden aan mensen die zo onrustig kunnen worden door wat zich in de wereld afspeelt.
Rust is niet te vinden bij menselijke raadgevers of aardse machthebbers.
Maar alleen bij God.

Ja, dat er in deze wereld sprake is van zoveel onrust en strijd moet ons niet verbazen.
Want God laat ons daardoor telkens weer voelen hoe machteloos wij zelf zijn.
En dat roept juist des te meer ons verlangen op naar de voorspoed en de vrede die Hij alleen kan geven.
Het verlangen naar een wereld waarop gerechtigheid woont.
Wanneer in Jezus Christus de hemel op aarde komt.
Laten we als gelovigen dit voorleven en voorhouden aan de wereld om ons heen. AMEN.